

CYBER NASILJE NAD ŽENAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

*Snježana Bošnjak, dipl. soc. radnica - mentor³²³
Hrvatski zavod za socijalni rad
Područni ured Požega*

Sažetak: Cyber nasilje nad ženama u Republici Hrvatskoj postaje sve izraženiji problem s razvojem digitalnih tehnologija i društvenih mreža. Uvođenje digitalnih tehnologija u svakodnevni život omogućilo je nove načine komunikacije i povezivanja, ali istovremeno otvorilo prostor za zloupotrebu i nasilje. Cyber nasilje uključuje različite oblike uznemiravanja, prijetnji, ucjena i narušavanja privatnosti putem interneta, te povlačenje žrtve iz digitalnih i društvenih prostora čime se smanjuje njihova vidljivost u javnom životu te ograničava profesionalni i osobni život. Jedan od najčešćih oblika cyber nasilja u Hrvatskoj je online seksualno uznemiravanje. To uključuje neželjene seksualne poruke, prijetnje objavljivanjem intimnih sadržaja te osvetničku pornografiju. Ovakvi napadi često imaju ozbiljne posljedice, uključujući psihološki stres, anksioznost i depresiju, dok neke žrtve doživljavaju društvenu stigmatizaciju, gube posao, doživljavaju sram i strah. Osim seksualnog uznemiravanja, sve češći je i cyber stalking, doxxing i drugo. Hrvatska svojim zakonima tek posljednjih godina ozbiljnije prepoznaje cyber nasilje kao ozbiljan društveni problem. Kazneni zakon uključuje odredbe koje kriminaliziraju određene oblike digitalnog nasilja, poput stalkinga i neovlaštenog snimanja, te distribucije sadržaja. Pravna praksa pokazuje da su kazne blage, a procesi dugotrajni, zbog čega se žene ne odlučuju prijaviti nasilje. Institucije nisu dovoljno educirane ili resursima opremljene za adekvatno rješavanje cyber nasilja. Civilne organizacije u Hrvatskoj igraju važnu ulogu u podizanju svijesti i pružanju podrške žrtvama cyber nasilja. Određene organizacije provode kampanje, nude pravnu i psihološku pomoć te zagovaraju bolje zakonodavne mjere. Unatoč tome, problem ostaje raširen, a mnoge žene još uvijek ne znaju kako se zaštititi ili kome se obratiti za pomoć. Kako bi se cyber nasilje nad ženama smanjilo, potrebna je sustavna reakcija koja uključuje strože zakone i brže procesuiranje počinitelja, bolju edukaciju institucija i podizanje svijesti javnosti o cyber nasilju. Kombinacijom tih mjera može se osigurati sigurnije digitalno okruženje za žene i spriječiti daljnja cyber nasilja.

Ključne riječi: cyber nasilje, žene, Republika Hrvatska, društvene mreže, zakoni, edukacija, institucije

Uvod

Popularan naziv cyber bullying preuzet je iz engleskog jezika, gdje je cyber prividna stvarnost nastala pomoću računala, a bullying nasilničko ponašanje. U digitalnom dobu, gdje su društvene mreže i internetska komunikacija neizostavan dio svakodnevice, cyber nasilje nad ženama postaje sve prisutniji i ozbiljniji oblik zlostavljanja. Cyber nasilje je zlostavljanje korištenjem digitalnih tehnologija. Može se događati na društvenim mrežama, platformama za dopisivanje i igranje igrice i mobilnim telefonima. Riječ je o ponašanju koje se ponavlja s namjerom zastrašivanja, izazivanja bijesa ili sramoćenja onih koji su na meti. Nasilništvo se opisuje kao svjesna, namjerna i željena neprijateljska aktivnost čija je svrha povrijediti ili izazvati strah kod druge osobe. Coloroso, B. (2004). Ovaj oblik nasilja uključuje vrijeđanje, prijetnje, seksualno uznemiravanje putem interneta, objavu intimnih sadržaja bez pristanka, online uhođenje i širenje lažnih informacija s ciljem diskreditacije žene. Ovakav oblik nasilja naziv je za nasilje u kojem su žrtve izložene nasilju putem interneta i provodi se putem različitih elektroničkih medija, kao što su, elektronička pošta, SMS poruke, putem

³²³ sbosnjak.1908@gmail.com

društvenih mreža, forumima i slično. Za razliku od nasilja „licem u lice“, kod cyber nasilja nasilnik je najčešće anoniman i može se skrivati iza nadimka, izmišljene adrese elektroničke pošte ili profila na društvenim mrežama, kao i iza nepoznatog broja mobilnog uređaja. (Hodak i dr., 2013). Postoje dvije vrste cyber nasilja, a to su izravan ili direktan napad i napad preko posrednika ili indirektan napad. U direktnom napadu nasilnik izravno vrši nasilje nad žrtvom dok neizravni napad uključuje napad preko posrednika. Cyber nasilje može ostaviti više posljedica od tradicionalnog nasilja iz tog razloga jer se može pojaviti u bilo koje vrijeme i bilo gdje u virtualnom svijetu. Zlostavljanje uživo i cyber nasilje se često mogu događati usporedno. Ali cyber nasilje ostavlja digitalni trag - zapis koji se može pokazati korisnim i pružiti dokaze koji pomažu da se zlostavljanje zaustavi. Kao primjere možemo navesti:

- širenje laži ili objavljivanje slika čiji je cilj osramotiti nekoga na društvenim mrežama
- slanje uvredljivih poruka ili prijetnji putem platformi za dopisivanje
- lažno predstavljanje i slanje zlonamjernih poruka u ime drugih osoba.

Cyber nasilje, a posebice ono povezano s rodom, u svijetu i u Hrvatskoj predstavlja značajan, rastući i još uvijek nedostatan rješavan izazov u društvu. Žrtve nasilja su žene i muškarci, s tim da je nasilje učestalije prema ženama uz uključivanje razornijih posljedica po osobi i njenu okolinu. Žene su puno češće žrtve online uhođenja i pornografije bez pristanka, doku su muškarci žrtve prijetnji fizičkim nasiljem i prisilnim gledanjem pornografije. Razvoj informacijske znanosti posebno je kritičan za nove generacije djevojaka i dječaka, koji ekstenzivno koriste nove tehnologije za razvoj međusobnih odnosa i koje utječu na sve aspekte njihovih života. Cyber nasilje nad ženama proteže se na svaki čin rodno uvjetovanog nasilja prema ženama koje je djelomično počinjeno, potpomognuto ili pogoršano dijelom ili u potpunosti korištenjem internetsko komunikacijskih tehnologija, npr. Mobilni telefona, pametni telefoni, internet, platforme društvenih medije ili e pošte. Veliki izazov u borbi protiv cyber nasilja je brzi razvoj tehnologije i razvoj novih oblika online nasilja.

Uloga društvenih mreža

Društvene mreže su svojim napretkom donijele puno pozitivnih, ali i negativnih stvari. Prema (Biglbauer i dr., 2020), društvene mreže nam daju brojne količine mogućnosti, od kojih su samo neki, povezivanje s bližnjima, pa čak i strancima, upoznavanje novih ljudi, izražavanje i mišljenje, osjećaja pa čak i izvor različitih informacija, korisnika i sadržaja, te su pozitivne karakteristike i pokazale se posebice u doba COVID-19 kada bližnji nisu bili nadohvat ruke. Samo neki od negativnih karakteristika društvenih mreža su rizici ovisnosti, pretilosti, gubljenje socijalnih vještina, zaglupljivanje usred i previše informacija, mržnja, cyberbullying, nasilje, narušavanje privatnosti te rizici izloženosti pornografiji i opasnosti pedofilije. (Kunić i sur., 2016). Ali tu se mogu dodati još neke karakteristike poput niskog samopoštovanja, simptoma depresije, socijalno distanciranje i izoliranje, anksioznost te negativna socijalna podrška, odnosno negativni komentari, smanjen broj pratitelja i sve što bi moglo ukazivati ina osjećaj nepovezanosti i s drugim korisnicima društvenih mreža (Biglbauer i dr., 2020).

Profil zlostavljača i profil žrtve

Prema istraživanju EU najčešće zlostavljaju ravni srodnici, poznanici, bivši ili sadašnji partneri, suradnici (kolege) i anonimni korisnici. (European Parliamentary Research Service, 2021) . Zlostavljači mladih žena, kao skupine posebno ugroženi su neznanci, anonimni korisnici, ljudi s društvenih mreža koji nisu prijatelji s posla, fakulteta, prijatelji, grupa neznancica partneri ili bivši partneri. Osobe koje doživljavaju cyber nasilje ne mogu pronaći mir ni u vlastitom domu i njihovo zlostavljanje može trajati 24 sata bez prestanka. Žrtve cyber nasilja najčešće su mlade žene od 18 godine do 29 godine, koje su najviše online i teže prepoznaju ovaj tip nasilja. S druge strane, su sklonije prijavljivanju nasilja. Prvo cyber nasilje žene dožive najčešće s 14 godine. (Plan International, 2020). Nasilje pogađa online aktivne žene poput novinarki, političarki i feministkinja, a značajan udio napada usmjeren je prema pripadnicama LGBT zajednice, etničkim i religijskim manjinama te osoba s invaliditetom (European Parliamentary Research Service, 2021). Što se tiče

odnosa zlostavljača i žrtve, jedno britansko istraživanje iz 2011. pokazalo je da više od polovice (54 %) ispitanica online zlostavljača prvi put srelo u stvarnom životu. Od početka pandemije COVID-a, izgleda da žene sve češće zlostavljaju stranci, jer ostvaruje više interakcija online. Istraživanje objavljeno u tijeku pandemije pokazalo je da 84 % ispitanica doživjelo online nasilje od stranaca, 16 % od poznanika a 10 % od partnera ili bivših partnera, 9 % od kolege ili nadređenog na poslu (Council of Europe; 2021). U praksi zlostavljanje se odvija na nizu društvenih kanala i platformi. Dok među platformama dominiraju Instagram, Facebook, Whatsapp, Snapchat, Twitter, TikTok, zlostavljanje se zbiva i na različitim chat servisima, forumima, te kroz elektronske ili sms poruke ili grupe (Plan International, 2020).

Tabela 1. Platforme na kojima su ispitanice doživjela nasilje

PLATFORME NA KOJIMA SU ISPITANICE DOŽIVJELA NASILJE (ŽENE 1-25 GODINA – n=14071)	
FACEBOOK	29 %
INSTAGRAM	23 %
WHATSAPP	14%
SNAPCHAT	10 %
TWITTER	9 %
TIKTOK	6 %

Izvor: Plan International (2020) Free to be Online?

Ova lista platformi i kanala cyber zlostavljanja nikako nije iscrpljena, a svaka žena ima različite statistike ovisno o digitalni navikama. Većina oblika cyber nasilja događa se na različitim platformama, kao na privatnim (sms, WhatsApp, messenger, viber i e-pošta..) tako i na javnim. Nasilje se događa u isto vrijeme na mnogim platformama preko e – pošte, te potom offline, putem telefona ili stvarnim napadom kod kuće, na poslu ili ulici. Žrtva može biti zlostavljana na svim svojim platformama društvenih medija i njihovim servisima za slanje poruka, ali također i preko e-pošte, te potom offline, putem telefona ili stvarnim napadom kod kuće, na poslu ili ulici. Novi francuski zakon protiv seksualnog i seksističkog nasilja uzima u obzir činjenicu da su ‘napadi rulje’ tipično ponašanje te uzima u obzir ponavljajući aspekt uznemiravanja, višestrukost lokacija te činjenicu da više napadača može uznemiravati isti žrtvu u isto vrijeme. (Council of Europe, 2021).

Podjela vrsta cyber nasilja

Kiber (online) uhođenje -jedan korisnik opetovano šalje neželjenu e-poštu ili tekstualne poruke na adresu žrtve, te može uključivati seksualne napade ili zahtjeve, prijetnje nasiljem i nadzor lokacije žrtve putem raznih tehnologija

Trolling -aktivnost koja se provodi online na javnim forumima, povezana s aktivnostima u kojima se potiče rasprava, objavljivanje materijala izvan teme u velikim količinama, kao i huškačke ili zbunjujuće poruke, počinitelji su obično anonimni, često usmjereno protiv žena s prijetnjama i/ili fantazijama o seksualnom nasilju

Kiber (online) uznemiravanje i nasilničko ponašanje (bullying)-vrijeđanje osobe na internetu neželjenim, seksualno eksplicitnim porukama, prijetnjama nasilja, odnosno govorom mržnje, uporan i ponavljan način ponašanja usmjeren na određenu osobu, osmišljen kako bi uzrokovao ozbiljne emocionalne nevolje i često stvara strah od tjelesnog povrjeđivanja

Online govor mržnje - svi oblici izražavanja koji dijele, potiču, promoviraju ili opravdavaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili svaki drugi oblik mržnje na temelju netolerancije uključujući agresivni nacionalizam, etnocentrizam, diskriminaciju i neprijateljstvo prema manjinama, emigrantima ili osobama stranog podrijetla, često su učinkovito organizirane kampanje govora mržnje u kojima su ista žrtva ili grupa žrtava istovremeno meta višestrukih počinitelja

Flaming-oštar sadržaj, označen eksplicitnim jezikom i mizoginijom, namjerno korištenje žustrih, emocionalno nabijenih ili kontradiktornih izjava za izmamljivanje odgovora od drugog online

korisnika, seksualno zlostavljanje temeljeno na slikama/pornografija bez pristanka, seksualno eksplicitan prikaz jedne ili više osoba koji se distribuira bez pristanka subjekta, često ih je počinio žrtvin bivši partner i objavio na specijaliziranoj web stranici ili na profilu na društvenim mrežama, uključuje objavljivanje ili distribuciju seksualno eksplicitnih slika ili videozapisa, do 90% žrtava pornografije bez pristanka su žene, suprotno često korištenom nazivu „osvetnička pornografija“, ovo ne mora biti motivirano osobnom osvetom, počinitelji možda traže seksualno zadovoljstvo ili želi da žrtva učini nešto za njih, koristeći slike kao oblik društvene ili ekonomske ucjene, kada je žrtva maloljetna, to se smatra dječjom pornografijom

Doxing-objavljivanje osobnih podataka žrtve i osjetljivih podataka na internetu, kao što je kućna adresa, fotografije, ime i imena članova obitelji

Swatting -zloupotreba računalnih sustava s nasilnim, fizičkim utjecajem na žrtve, upotrebom telefona i računalnih sustava izvodi se prevara hitne službe, kako bi se policija poslala na određeno mjesto na temelju lažne prijave, može biti zastrašujuće i opasno za žrtve, jer su pojedine osobe ubijene reagiranjem specijalnih jedinica ili su pretrpjele fizičke ozljede kao što su rane od metka ili srčane napade

Seksualno iznuđivanje- obuhvaća aktivnosti koje uključuju manipulaciju ili prisilu radi obavljanja seksualnih aktivnosti u korist nasilnika i/ili snimanja seksualno eksplicitnih slika/snimki koje je žrtva primorana slati nasilniku, iako nasilnik može prijetiti širenjem takvih slika ili videozapisa, podjednako je uobičajeno da prisila kojom se služi uključuje prijetnju nanošenja štete obitelji ili prijateljima žrtve (ako ne poduzme tražene seksualne aktivnosti), motivacija nasilnika može biti osveta, poniženje žene ili novčana dobit

Online grooming -kada se netko online sprijatelji s djetetom ili mlađom osobom (što često uključuje lažno predstavljanje) i gradi njihove povjerenje s namjerom seksualnog ili drugog iskorištavanja te psihičkog i/ili fizičkog zlostavljanja

Sexting-kada netko dijeli seksualno eksplicitni sadržaj online putem privatnih poruka, što može uključivati slanje nagih ili polunagih fotografija ili videa, kao i poruke seksualno eksplicitnog sadržaja, iako se često radi o dobrovoljnom slanju s obje strane koje su sličnih godina, to može prerasti u seksualno online zlostavljanje ili iskorištavanje, posebno ako dođe do prisiljavanja na slanje takvog sadržaja, zatim ako je jedna osoba puno starija od druge ili je u poziciji moći. Prilagođeno prema Izvješću Combating gender-based violence: Cyber violence (str 50. i 51.).

Prikaz objavljenih istraživanja

Oblici i učestalost zlostavljanja konstantno se mijenjaju s razvojem tehnologije i promjenama online navika. Zemlje s većom razinom nasilja prema ženama imaju i više cyber nasilja prema ženama, kao što i zemlje s većim pristupom internetu imaju više zlostavljanja. Žene su najčešće napadane zbog roda, seksualne orijentacije etičkog podrijetla, religije, invaliditeta i dr. Svaka grupa tih žena trpi jedinstven, karakterističan oblik zlostavljanja. Središnji obrazac nasilje je kontrola: zapreka fizičkog prostora nastavlja se u digitalnom prostoru, praćenjem internetskih aktivnosti te nadzorom poruka i poziva.

Prema istraživanju Europskog parlamenta čak 38 % online zlostavljanih žena imalo je ekstremno ili vrlo uznemirujuće iskustvo, a samo 17 % muškaraca tvrdi isto. Žene su najčešće žrtve derogatory (pogrđnih) opaski, trolanja seksualnim fotografijama, uhođenje na internetu (objavom seksualnih snimki silovanjem) ili objavom intimnih fotografija i videa bez dozvole, prijetnjama.

Prema istraživanju udruge Domine iz 2023. godine (https://domine.hr/wp-content/uploads/2024/12/DOMINE_Digitalna-dimenzija-nasilja-nad-zenama_rezultati-istrazivanja-i-smjernice-za-razvoj-politika-za-suzbijanje-digitalnog-nasilja-2024.pdf) 56,5% žena svjedočilo je digitalnom nasilju, a 34,9% izravno je iskusilo seksualno uznemiravanje na internetu. Nacionalne brojke potvrđuju širu sliku – prema Državnom zavodu za statistiku, svaka četvrta žena u Hrvatskoj doživjela je neki oblik nasilja, uključujući i psihološko nasilje u partnerskim odnosima (27%).

Seksualno uznemiravanje prisutno je i na radnom mjestu – doživjelo ga je 36% žena, što je iznad europskog prosjeka. Kazneni zakon u Hrvatskoj od 2021. godine uključuje i kazneno djelo neovlaštenog objavljivanja spolno eksplicitnog sadržaja. Ipak, postupci su često spori, žrtve rijetko prijavljuju zločine, a institucionalna podrška je nedovoljna. Europska unija snažno ističe da je rodno uvjetovano nasilje, uključujući digitalno, kršenje temeljnih ljudskih prava. U ožujku 2024. usvojena je Direktiva o borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji), koja prvi put na razini cijele EU obuhvaća i osvetničku pornografiju, online uhođenje i seksualno uznemiravanje putem interneta. Osim toga, Akt o digitalnim uslugama (DSA) obvezuje digitalne platforme da brzo uklanjaju nezakonit sadržaj i surađuju s vlastima. (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/policies/digital-services-act-package>). Europski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) upozorava da je jedna od deset žena u EU bila žrtva cyber nasilja. Najugroženije su žene između 18 i 29 godina, a napadi često dolaze iz bliskog kruga – bivših partnera, poznanika ili kolega.

Posljedice cyber nasilja

Cyber nasilje prema ženama i djevojkama ima značajne ekonomske i društvene posljedice: žrtvama se smanjuje produktivnost i češće izostaju s posla, povećava im se rizik od gubitka posla, smanjuje im se kvaliteta života, povećavaju se troškovi njihove pravne i zdravstvene zaštite, povećava se nezaposlenost žena, te se zbog smanjenog dohotka smanjuju i porezni prihodi. Pola desetljeća prije pojave koronavirusa pogodila nas je jedna druga pandemija: nasilje prema ženama u Europi je prepoznato kao ‘pandemija’ jer je svaka treća žena (njih oko 62 milijuna) doživjela nasilje nakon svoje 15. godine. Pandemija je evidentirana diljem svijeta, a u nekim zemljama čak 8 od 10 žena doživjelo je neki oblik nasilja, uključujući seksualno, fizičko ili psihičko zlostavljanje, navodi se u tadašnjem Izvještaju UN-ove Broadband komisije za digitalni razvoj. Cyber nasilje prema ženama i djevojkama još prije par desetljeća bilo je nezamislivo (1995. godine samo 1% ljudi imalo je pristup internetu), a danas već doseže strahovite razmjere. Zadnjih godina, s povećanjem pristupa mobitelima, SMS-u, internetu, društvenim medijima i chat servisima, cyber nasilje prema ženama i djevojkama sve je raširenije, s projekcijama daljnjeg rasta njegova obima, posebno za mlađe djevojke. Već 2015. godine 11% žena starijih od 15 godina u (tada) EU-28 doživjelo je internetsko nasilje. Dvije godine poslije bilježi se da već svaka peta žena u dobi od 18 do 29 godina trpi online seksualno uznemiravanje, a većina njih trpi i seksualno ili fizičko nasilje od strane intimnog partnera. Nedavno Istraživanje Plan Internationala provedeno u 22 zemlje među više od 14 tisuća tinejdžerica i mladih žena pokazalo je da ih je čak 58% doživjelo cyber (online) nasilje. Procjenjuje se da su brojke zadnjih godina nastavile rasti, a pandemija koronavirusa dodatno je pogoršala stanje jer je nasilje prema ženama i djevojkama općenito poraslo, uključujući cyber nasilje. Cyber može imati ozbiljne psihološke, ali i društvene posljedice na žrtve, osobito na maloljetnike i koji su najranjivija skupina. Također, cyber nasilje ostavlja više posljedica nego tradicionalno nasilje i zato što se može pojaviti svugdje i bilo kad (Batori i sur., 2020). Žrtve često pokazuju simptome depresije, uključujući tugu, gubitak interesa za aktivnosti koje su prije bile zanimljive, promjene u svakodnevnim rutinama kao što su ispravnije ili gubitak apetita te osjećaj bezvrijednosti i bespomoćnosti. Psihološke posljedice koje se često spominju su nisko samopoštovanje, strah, frustracija, vraćanje istom mjerom i depresivnost. (Patchin, 2006; Batori i sur., 2020). Navedenim posljedicama dodaje se još i anksioznost te najgore od svega i samoubojstvo (Kowalski, 2007; Batori i i sur., 2020).

Žrtve ovog tipa nasilja ne mogu se sakriti od njega, iza razliku od tradicionalnog nasilja, čak ni u vlastitom domu te zlostavljanje može trajati 24 sata bez ikakvog prestanka (Batori i sur., 2020). Ovim psihološkim posljedicama dodaju se i društvene posljedice koje također utječu ina život žrtava. Jedna od glavnih društvenih posljedica je socijalna izolacija. Žrtve cyber nasilja često se povlače iz društvenih interakcija zbog straha od daljnjeg uznemiravanja. Postoje ponašanja koja mogu biti indikator da netko trpi cyber nasilje, a neka od njih su nerado korištenje interneta, te nervoza kada dobije poruku, izbjegavanje korištenja mobitela ili računala, te vidna uzrujanost nakon korištenja jednog od dvoje, skrivanje ekrana kada je netko u blizini, izbjegavanje druženja i prijatelje i drugo.

Strategije prevencije i intervencije

Kako bi se smanjio postotak žrtava nasilja bitno je razviti strategije i planove prevencije i intervencije. Razlika između prevencija i intervencije jest ta da prevencija obuhvaća sveobuhvatne mjere kako bi se zaustavilo cyber nasilje, a intervencija je proces djelovanja u smislu brojnih programa koji mogu pokrenuti iz područja medijske i digitalne pismenosti. Za početak digitalna pismenost obuhvaća sposobnost prosuđivanja online izvora, pretraživanja interneta, upravljanja multimedijalnom građom, komuniciranja putem mreže. Također digitalna pismenost uključuje i vještine kreiranja i razmjene informacija i participacije u on-line zajednicama. Čimbenici koji mogu pomoći pri prevenciji cyber nasilja su zakonodavstvo i državna politika, donošenjem zakona sa strogim kaznama čime bi se poslala jasna poruka da se bilo kakav tip nasilja ne tolerira, uvođenje medijskog odgoja od najranije dobi mladih, opismenjavanje mladih i odraslih je bitan korak koji bi pomagao mladima i odraslima da se sami mogu zaštititi i da razumiju negativan utjecaj novih tehnologija, podizanje razine osviještenosti jer mnogi ljudi nemaju svijest o opasnosti cyber nasilja i javna osuda ovakvog tipa nasilja bih poslala jasnu poruku protiv nasilja ponajprije među mladima a i odraslima, razvijanje grupa pomoći, odgovornost telekomunikacijskih kompanija. Edukacija je najbolji oblik prevencije, a ona se zasniva na spoznaji o čimbenicima i faktorima koji dovode do cyber nasilja i spoznaji o zaštiti od cyber nasilja. U Hrvatskoj, organizacije poput Autonomne ženske kuće Zagreb, B.a.B.e. i ROSA pružaju psihološku i pravnu pomoć žrtvama. No, ključ za smanjenje nasilja leži u prevenciji – kroz obrazovanje mladih o digitalnoj pismenosti, poštivanju privatnosti i rodnoj ravnopravnosti.

Zaključak

Internet i društvene mreže su danas neizostavan i neizbježan dio života, uz njihovu pomoć komuniciramo i s poznanicima, kolegama i bližnjima te kreiramo sadržaj i isti konzumiramo, ali postoje i negativne strane interneta i društvenih mreže koje ostavljaju ozbiljne posljedice na društvo. Negativna strana je cyber nasilje koji još nije do kraja istraživani i proučavan kao klasično i psihičko zlostavljanje. Mnogi ljudi nisu informirani o njemu, pa da i ne shvaćaju kao ozbiljan problem za razliku od klasičnog nasilja. Upravo je to jedan od većih problema jer je javna rasprava korak koji je bitan za prevenciju cyber nasilja. Također, brojke iz istraživanja su pokazale kako je ovaj tip nasilja u svijetu i u Hrvatskoj u porastu. Upravo zato je izrazito važno uključiti prevenciju. Ono što bi svakako bio najefikasniji korak prevencije je stroži zakonski okvir u Hrvatskoj čime bi se poslala jasnija poruka nulte tolerancije svima koji bi se okušali u zlostavljanju pojedinaca preko interneta. Još jedan od bitnijih koraka je svakako edukacija, da se korisnici interneta nauče razlikovati dobre i loše strane interneta i da ih se nauči prepoznati cyber nasilje i kako ga prijaviti nadležnim institucijama. Nužno je kontinuirano provoditi istraživanja u Hrvatskoj po pitanju cyber nasilja, zbog visoke učestalosti ovoga tipa nasilja i ozbiljnih posljedica koje ostavljaju na žrtve nasilja. Ovo su uistinu neophodni koraci kako bi se bolje razumjelo faktore i uzroke zlostavljanja.

Literatura

1. Coloroso, B. (2004). *Nasilnik, žrtva i promatrač*. Zagreb; Bios.
2. Hodak Kodžoman, I., Velki, T. i Cakić, L. (2013). Izloženost djece starije školske dobi elektroničkom nasilju. *Život i škola*, vol. 30 (59): 110-128.
3. Hinduja, S. i Patchin, J.W. (2009). *Bullying beyond the school-yard: Preventing and Responding to cyberbullying*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
4. Kowalski, RM., Limber, SP. (2007). *Electronic Bullying Among Middle School Students*. *J Adolescent Health* 41:22–30.
5. Patchin, W.J., Hinduja, S. (2006). *Bullies Move Beyond the Schoolyard A Preliminary Look at Cyberbullying*. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4 (2), 148-169.
6. Batori, Maja, Marina Ćurlin i Dragan Babić i(2020) *Nasilje putem iinterneta među adolescentima*.
7. Biglbauer, Sonja i Anita Lauri Korajlija (2020) "Social Networks,Depression and Anxiety." *Socijalna psihijatrija* i48(4): i404-425.

8. European Parliamentary Research Service (2021) Combating gender-based violence: Cyber violence
9. European Parliamentary Research Service (2021) Combating gender-based violence: Cyber violence
10. Plan International (2020) Free to be Online?
11. Council of Europe (2021) Protecting women and girls from violence in the digital age
12. Izvješću Combating gender-based violence: Cyber violence (str 50. i 51.)
13. Council of Europe (2021) Protecting women and girls from violence in the digital age
14. Kunić, Ivana, Marina Vučković Matić i Joško Sindik (2016) "Društvene mreže i zdravlje." *Hrvatski časopis za javno zdravstvo* 12(47).
15. https://domine.hr/wp-content/uploads/2024/12/DOMINE_Digitalna-dimenzija-nasilja-nad-zenama_rezultati-istrazivanja-i-smjernice-za-razvoj-politika-za-suzbijanje-digitalnog-nasilja-2024.pdf
16. Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
17. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/policies/digital-services-act-package>

CYBER VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Snježana Bošnjak, graduate social worker

Abstract: Cyber violence against women in the Republic of Croatia is becoming an increasingly pronounced problem with the development of digital technologies and social networks. The introduction of digital technologies into everyday life enabled new ways of communication and connection, but at the same time opened up space for abuse and violence. Cyberbullying includes various forms of harassment, threats, blackmail and violation of privacy via the Internet, as well as withdrawing the victim from digital and social spaces, which reduces their visibility in public life and limits their professional and personal life. One of the most common forms of cyber violence in Croatia is online sexual harassment. This includes unwanted sexual messages, threats to publish intimate content, and revenge pornography. Such attacks often have serious consequences, including psychological stress, anxiety and depression, while some victims experience social stigmatization, job loss, shame and fear. In addition to sexual harassment, cyber stalking, doxxing and others are becoming more and more common. Only in recent years has Croatia more seriously recognized cyber violence as a serious social problem with its laws. The penal code includes provisions that criminalize certain forms of digital violence, such as stalking and unauthorized recording, and distribution of content. Legal practice shows that sentences are lenient and processes are lengthy, which is why women do not decide to report violence. Institutions are not sufficiently educated or resourced to adequately address cyber violence. Civil society organizations in Croatia play an important role in raising awareness and providing support to victims of cyber violence. Certain organizations conduct campaigns, offer legal and psychological assistance, and advocate for better legislative measures. Despite this, the problem remains widespread, and many women still do not know how to protect themselves or whom to turn to for help. In order to reduce cyber violence against women, a systematic response is needed that includes stricter laws and faster prosecution of perpetrators, better education of institutions, and raising public awareness about cyber violence. A combination of these measures can ensure a safer digital environment for women and prevent further cyber violence.

Keywords: cyber violence, women, Republic of Croatia, social networks, laws, education, institutions